

quorum episcoporum, alterius adeat civitatem, etc. A presbyter duodecim; et deponatur, si tamen in conscientiam populi devenerit.

29. De duobus illis decretis hoc non ambigendum videtur ea simul et ab eodem parente fuisse edita. Neque illud iis qui aliquam ecclesiasticæ disciplinæ notitiam pereceperunt, minus est perspicuum, huiusmodi decreta in Cælestini nostri ætatem minime convenire. Tum a gradu suo deiciebantur episcopi vel presbyteri lapsi: sed publica eis pœnitentia non imponebatur certo annorum numero exigenda. Longe minus tunc obtinuerat usus ut hæc pœnitentia peregrinando persolveretur. Multo autem magis Cælestini III quam Cælestini I ævo consuetudo ista congruit.

27. Alterum ex Gratiano 30, quæst. 1 cap. 9 ita refertur: *Si quis sacerdos cum filia spiritali fornicatus fuerit sciat se grave adulterium commisisse. Idcirco femina, si laica est, omnia derelinquat, et res suas pauperibus tradat, et conversa in monasterio Deo usque ad mortem serviat. Sacerdos autem qui malum exemplum dedit hominibus, ab omni officio deponatur et peregrinando duodecim annis pœniteat. Postea vero ad monasterium vadat, ibique cunctis diebus vitæ suæ Deo serviat.*

28. Huic affine est tertium, quod eidem Gratianus eodem nomine proxime subiicit in hunc modum: *Non debet episcopus aut presbyter commisceri cum mulieribus quæ ei sua confessæ fuerint peccata. Si forte, quod absit! hoc contigerit, sic pœniteat, quomodo de filia spiritali, episcopus quindecim annis,*

30. Postremum, quo viri qui binam duxerit uxorem, quæ vera sit uxor decernitur, et quo parentes, fratres et cognatos in matrimonio contrahendo vel dirimendo testes adliberi posse definitur, Gratianus 35, quæst. 6, cap. 2, velut a Palea Cælestino attributum ita describit: *Videtur nobis quod secunda, quam contru prohibitionem Ecclesiæ duxit, non sit uxor, etiamsi primam non haberet desponsatam, etc.* At in Gregorii IX Decretalibus lib. IV, tit. 18, c. 3, Clementi III, restituitur, notaturque ad marginem illud olim Cælestino III fuisse ascriptum.

ANNO DOMINI CDXXXVIII.

ANTONINUS HONORATUS,

EPISCOPUS CONSTANTINENSIS.

PROLEGOMENA.

SCHOENEMANNI NOTITIA HISTORICO-LITTERARIA IN ANTONINUM.

(Schoen. Biblioth. Hist. litt. tom. II.)

§ I. Vita.

Antoninus Honoratus seu, ut alibi audit, Honoratus Antoninus, Constantinensis in Africa episcopus, vixit tempore persecutionis quam Gensericus rex Vandalorum in catholicos excitaverat, et Arcadium quemdam Hispanum ob fidem in exilium pulsum, per epistolam consolatus et ad graviora ferenda exhortatus est.

§ II. Scripta.

Restat hodie illa *Epistola, ad labores pro Christo ferendos exhortatoria, gravis et elegans, quam recte Baronius antiquum illum apostolicum characterem redolere ait, scripta ferme intra annos 437-440.*

§ III. Editiones.

Edita est primum a Sichardo an. 1528, et post

C varias in Bibliothecis Patrum repetitiones emendatior facta et illustrata est a Theodorico Ruinaro, hoc indice teste.

SECLULO XVI.

1528. *Basileæ, apud Henr. Petr.; in-fol.* Antonini episcopi Constantinensis ad Arcadium exsulem consolatoria; in *Joan. Sichardi Antidoto contra omnes hæreses*, fol. 241, 242.

1556. *Basileæ, apud eundem; in-fol.* Antonini... ad Arcadium actum in exilium a Genserico Vandalorum rege consolatoria; in *Joan. Heroldi Hæresilogia*, p. 702-704.

1575. *Parisiis, apud Mich. Sonnum; in-fol.* Eadem in *Biblioth. Patrum Bignæana* tom I.

1589. *Parisiis; in-fol.* Antonini ep. Constantinensis episc. ad Arcadium actum in exilium a Genserico

rege Vandalorum Epistola consolatoria; in *Bibl. PP. A* 1644 et 1654. *Parisiis*; in-fol. Antoninū . . . ad Arcadium exsulem Epistola consolatoria; in *Bibl. PP.* tom. III.

1595. *Romæ*, ex typogr. *Vat.*, in-fol. Epistola Antonini ep. Constantinæ ad Arcadium; in *Card. Baronii Annalibus* ad an. 437 *primæ editionis* tom. IV (qui totus accurate recusus est in eadem typographia an. 1607) pagg. 659-61; in *Coloniensi* 1624 tom. V pp. 743-45; et *Mansiana* tom. VII (*Luçæ*, 1741) pp. 499-501.

SÆCULO XVII.

1618. *Coloniæ Agrip.*; in-fol. Antonini . . . Epistola consolatoria ad Arcadium quemdam a Genserico Gothorum rege in exsilium actum; in *M. Bibl. PP.* tom V, part. III.

1677. *Lugduni*, apud *Anissonios*; in-fol. Antonini Honorati ep. Constantiniensis Epistola consolatoria; et ad labores pro Christo ferendos exhortatoria; in *Max. Bibl. PP.* tom. VIII p. 665 sqq.

1694. *Parisiis*, ex typis *Theodor. Muguet*; in-8° Honorati Antonini Constantiæ in Africa episcopi Epistola cohortatoria ad Arcadium pro fide exsulantem, sub Genserico Vandalorum rege Ariano; in *Theodorici Ruinari Historiæ persecutionis Vandalicæ* part II, cap. 4, pp. 433-39.

ANTONINI HONORATI

CONSTANTINIENSIS EPISCOPI

EPISTOLA CONSOLATORIA

AD ARCADIUM

ACTUM IN EXSILIUM A GENSERICO REGE VANDALORUM.

(Max. Biblioth. Bign. tom. VIII.)

Perge, fidelis anima, perge; et confessor unitatis, gaude, quia pro nomine Christi pati meruisti contumeliam, sicut apostoli cum flagellati sunt. Ecce jam serpens ille sub pedibus tuis jacet, ipse conflagrare potuit; sed ipse cecidit, quia te elidere non potuit. Rogo te, preme caput ejus; non surgat isto in agone martyrii, nemo te commoveat. Ecce gaudet Christus et inspicit te; lætantur angeli, et adjuvant te; turba dæmonum calcaneum tuum observat; ne deficias, ut dæmones qui nunc lugent, gaudeant. Tecum est omnis chorus martyrum præcessorum tuorum; expectant te martyres et defendunt, et coronam extendunt. Rogo te, *tene quod tenes, ne alter accipiat coronam tuam* (*Apoc. xxxi*). Quantum temporis est quo pugnaturus eris! et quantum temporis erit quo in æternum, victurus eris! Jam cœpisti, perfice: hinc apparet cur pateris; Dominum nihil latet; non te fallat diabolus in causa, cum tibi ingerit nebulam; hoc vult ne charissimus patiaris. Verum, frater, habes certantem; integra est ista confessio: Si mortuus fueris, certus esto, martyr eris.

Job non attendit uxorem, et ideo vicit; non familias, non divitias, non amicos, et merito superavit. Adam mulierem suam plus satis dilexit, et ideo tam lacrymabiliter cecidit. Sic dicit Dominus: *Qui non dimiserit patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut filias propter me, non est meus discipulus* (*Marc. x*). Quid, si conditione vitæ mortuus esses, uxor te aut familia habuit revocare? Nam quem tenuisti, ipsum attende, ipsi hære; tene eum fortiter, ne dimittas, ne respexeris retro ad uxorem aut familiam.

Sursum cor, perfectam inchoasti pugnam. Ipse archangelus qui cecidit, dimicat; ipse tecum luctatur; sed tecum est Pater et Filius et Spiritus sanctus. Vide ne timeas, adjuvat te ut coronet te. Septem filios Machabæa mater pro Christo misit ad mortem. Ante eam cruciabantur; et ipsa magis eos hortabatur ut morerentur: ipsa autem post filios occisos, ecce jam exsultat cum filiis coronata. Respice quia in utero matris Deus te fecit; ipse tibi spiritum et animam dedit, ipse te ornavit ratione et sapientia. Ipse cœlum fecit et terram, et omnia quæ in eis sunt. Sic te vult suscipere pro fide morientem, ut tibi plenam exhibeat majestatem. Respice mundum: periturus est. Respice solem et lunam et stellas: et ipsa solvenda sunt. Conflige fortiter pro anima tua, quæ aut semper vivit aut semper perit. Ecce dimissa sunt tibi peccata tua; et omnes iniquitates tuas Deus pro hac pugna delebit, quascumque usque hodie committere potuisti.

Audi de hac re Ezechielem prophetam dicentem: *Quacumque die iniquus conversus fuerit ab iniquitate sua et fecerit justitiam, omnes iniquitates ejus non memorabor ultra, dicit Dominus* (*Ezech. iii*). Justitia tua, fides tua (*quia justus ex fide vivit* [*Rom. i, Hebr. x*]), tribulatio, exspoliatio, exsilium, remissionem tibi contulit peccatorum; mors autem aperit tibi regna cœlorum. Qualis eris cum te cum sancto Stephano videris? Qualis eris cum Petrum et Paulum, quos rogare solebas ut patronos, habebis amicos? Christum mox tua anima videbit; et corpus tuum erit in refrigerio resurrectionis, ut et ipsa caro videat quod tua